

Krystyna Wojtczuk, Tomasz Chodowiec
Akademia Podlaska w Siedlcach

Najnowsze czasopisma językoznawcze z lat 2000-2009. Stan i tendencje rozwojowe

1. Czasopisma towarzyszą niemal każdej dziedzinie naukowej, stymulują jej rozwój, są forum polemik, miejscem debiutu badaczy a także ich źródłem inspiracji. Najczęstszym gatunkiem tekstu naukowego funkcjonującym w czasopismach jest artykuł obok recenzji i przeglądów bibliograficznych. Językoznawstwo polskie, szeroko dziś rozgałęzione w wiele subdyscyplin badawczych, dysponowało niemal od zarania czasopismami. W wiek XX weszło z dwoma periodykami, są to: „Rozprawy Wydziału Filologicznego Akademii Umiejętności” wydawane od 1874 r. w Krakowie i „Prace Filologiczne” wydawane od 1885 r. w Warszawie.

W roku 1901 powstają dwa nowe pisma: „Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności” oraz „Poradnik Językowy”, obydwie w Krakowie, przy czym pierwsze z nich, podobnie jak „Prace Filologiczne”, publikuje obszernie rozprawy historycznojęzykowe i dialektologiczne, drugie ma charakter kulturalnojęzykowy. Oba odzwierciedlają ówczesne tendencje w językoznawstwie.

Krakowski „Poradnik Językowy” od 1913 roku przekształca się w „Język Polski”, który podnosi swój poziom naukowy w stosunku do swego pierwowzoru, nie rezygnując z krzewienia poprawności języka polskiego, staje się zarazem organem Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego. W tej formie funkcjonuje do dziś. „Poradnik Językowy” jako tytuł zastosowano natomiast do czasopisma warszawskiego, które od 1931 roku wychodzi jako dwumiesięcznik pod egidą Towarzystwa Kultury Języka, założonego przez Witolda Doroszewskiego.

Do końca lat 70. XX wieku liczba czasopism językoznawczych wzrosła do 17. Są wśród nich zarówno czasopisma ogólnopolskie, jak „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, „Rocznik Sławistyczny”, wspomniane „Język Polski” i „Poradnik Językowy”, jak i czasopisma środowisk naukowych związanych z placówkami badawczymi Polskiej Akademii Nauk, towarzystwami naukowymi, a nade wszystko z uniwersytetami i wyższymi szkołami o statusie akademickim. Omówienie czasopism z okresu do końca lat 70. XX w. znajdziemy w *Przewodniku po językoznawstwie polskim* (1977: 247-245).

Następne lata – już po roku 1970 – to czas dynamicznego rozwoju językoznawstwa polskiego, a wraz z nim czasopiśmiennictwa. Niestety, nie ma syntetycznego opracowania, które by opisywało stan czasopism językoznawczych w Polsce po roku 1970, roku przełomowym, co się często podkreśla – jest on bowiem ważną cezurą dla językoznawstwa współczesnego, otwierającą w nim okres poststrukturalny, kiedy to obok językoznawstwa wewnętrznego, twórczo do strukturalizmu nawiązującego, powstało językoznawstwo zewnętrzne, otwarte na inne dyscypliny, funkcjonujące w wielu paradygmatach metodologicznych. Ten skok jakościowy w lingwistyce po roku

1970 miał również swoiste konsekwencje, jeśli chodzi o czasopisma, spowodował mianowicie duży ich przyrost ilościowy oraz jakościowy. Był to czas twórczej kontynuacji czasopism dawniejszych, ale i czas pojawienia się wielu czasopism specjalistycznych dla celów prezentacji dorobku nowo wyklarowanych subdyscyplin językoznawczych, jak: socjolingwistyka, etnolingwistyka, tekstologia lingwistyczna, kognitywizm, by wymienić co bardziej wpływowe.

2. Omówienie wszystkiego, co się działo na przestrzeni nieomal 40 lat (od 1970 r. do dziś), przekraczałoby ramy najobszerniejszego nawet artykułu, dlatego dalej będę się zajmować tylko wybranymi tendencjami w czasopiśmiennictwie językoznawczym z lat 2000-2009, szczegóły całości pozostawiając na inną okazję. Sądzę jednak, że ten krótki przegląd najnowszych czasopism nieco uporządkuje stan wiedzy o nich, obraz najnowszego czasopiśmiennictwa jest bowiem niesłychanie mozaikowy, a w odczuciu nie tylko młodego językoznawcy jawi się jako mało dostępny, rozproszony, tym bardziej, że językoznawcy nie dali spójnego jego opisu, ani Internet nie jest tu medium tę strefę systematyzującym.

3. Najnowsze czasopisma językoznawcze, z przedziału czasowego między rokiem 2000 a 2009, oscylują wokół liczby 100. Można to wydedukować choćby z takiego źródła, jakim jest *Informator Domu Handlowego Nauki Sp. z o. o.*, który wymienia z tytułu w numerze specjalnym z roku 2007 listę czasopism naukowych, w tym językoznawczych. Wśród tych ostatnich wymienia 57 tytułów, przy czym publikowana tu lista zawiera tytuły o ustabilizowanej pozycji, szeroko funkcjonujące w komunikacji naukowej, widać jednak również na tej liście wyraźne luki, zwłaszcza gdy idzie o czasopisma najnowsze, debiutujące na rynku wydawniczym po roku 2000, czasopisma lokalne lub efemeryczne. Lista ta jest daleka od kompletności.

Zanim przejdę do wymienienia z tytułu najnowszych polskich czasopism z dziedziny językoznawstwa polonistycznego, chcę spojrzeć na nie jako na całość, by zauważyć w nich pewne ogólne tendencje. Są bowiem wśród czasopism:

- Międzynarodowe – ogólnopolskie – lokalne, ze względu na zasięg funkcjonowania;
- Pisma długiego trwania obok efemerycznych, a dalej roczniki, półroczniki, kwartalniki, dwumiesięczniki, miesięczniki, najczęściej zaś dzisiaj – by tak rzec – „nieregularniki”, gdyż nietrzymanie się rytmu publikacji to sprawa szeroko dzisiaj praktykowana;
- Pisma o szerokiej formule, uwzględniającej rozmaite działy językoznawstwa obok wyspecjalizowanych, czyli obsługujących jedną z dziedzin, np. „Socjolingwistyka”, „Etnolingwistyka”;
- Pisma czysto polonistyczne oraz takie, które uwzględniają nie tylko językoznawstwo polonistyczne, ale i jego konteksty, np. sławistyczne, germanistyczne, z czym się łączy używanie wyłącznie języka polskiego lub obok niego innych języków obcych, np. czasopismo „Tekst i Dyskurs” jest polsko-niemieckie. Najczęstszym językiem obcym jest w najnowszych czasopismach język angielski, zwłaszcza *Spis treści* i streszczenia artykułów są dawane w języku angielskim, co staje się wymaganiem obligatoryjnym.

Do cech różnicujących czasopisma lingwistyczne można dodać kolejne, mianowicie:

- Są pisma z udziałem debiutantów, czyli młodych językoznawców czy wręcz adeptów nauki – studentów. Dawniej studenckim pismem o dużym oddziaływaniu w językoznawstwie było pismo „Językoznawca”, które się narodziło w kręgu językoznawców lubelskich z UMCS*.
- Są czasopisma o ciekawej genezie, wywodzące się z serii wydawniczych. Taką proveniencję ma „Język a Kultura”. Wahania co do statusu tego bardzo wpływowego wydawnictwa trwają, bo spotyka się dwie wersje ortograficzne tytułu: *Język a Kultura* lub *Język a kultura*, szala ostatnio przechyliła się na rzecz tytułu pisanego wedle zasady: oba człony wielkimi literami, co potwierdza fakt, że częściej jest ono dziś traktowane jako czasopismo. Podobną genezę – od serii do czasopisma – ma periodyk Uniwersytetu Szczecińskiego: „Studia Językoznawcze. Synchroniczne i Diachroniczne Aspekty Badań Polszczyzny”, wychodzący od 2002 roku.
- Gwoli ścisłości dodajmy, że pisma naukowe można również podzielić wedle stopnia popularyzacji wiedzy. Z tego punktu widzenia mamy pisma wysoce wyspecjalizowane, przeznaczone do kontaktowania się wyłącznie wśród fachowców, oraz pisma popularyzujące dokonania lingwistyki wśród niespecjalistów, zdarzają się też rzadko pisma łączące te dwie funkcje, jak „Poradnik Językowy”, organ Towarzystwa Kultury Języka.

4. Przystępując tedy do prezentacji wybranych tytułów czasopism językoznawczych, które ujrzały światło dzienne po roku 2000, będę dla ich charakterystyki używała określeń wynikających z poczynionych wyżej ogólnych rozróżnień. A zatem:

- **Linguistica Bidgostiana** – to rocznik o szerokim spektrum problematyki, dotyczącej różnych dziedzin językoznawstwa, o następujących, względnie stałych działach: *Artykuły, Kronika, Recenzje, Streszczenia prac doktorskich*. Ukazuje się od roku 2004, dotychczas (do roku 2008) ukazało się 5 tomów. Pismo powstaje w Zakładzie Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego pod kierunkiem redaktora naczelnego prof. Andrzeja S. Dyszaka. Odzwierciedla zainteresowania naukowe językoznawców nie tylko z tego środowiska. Zawiera teksty w różnych językach, ich streszczenia natomiast – w języku angielskim.
- **LingVaria** to półrocznik Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, wychodzący regularnie od roku 2006. Redaguje go kolegium pod kierownictwem redaktora naczelnego prof. Mirosława Skarżyńskiego. Do chwili obecnej ukazało się 5 tomów o następujących – raczej stałych – działach: *Zagadnienia ogólne, Polszczyzna współczesna, Polszczyzna historyczna, Dialektologia, Z przeszłości językoznawstwa polskiego, Debiuty naukowe, Kronika i Varia*, czyli informacja o nowych pozycjach bibliograficznych krakowskiego środowiska. Bardzo udane są, moim zdaniem, debiuty naukowe, podejmujące istotne tematy, o których językoznawstwo dotychczasowe milczało lub poświęcało im

* O innych studenckich periodykach lingwistycznych traktuje druga część niniejszego artykułu, autorstwa Tomasza Chodowca.

zbyt mało czasu. Jest to pismo czysto polonistyczne, dobrze pokazujące nowe drogi w językoznawstwie.

- **Białostockie Archiwum Językowe** - ukazuje się jako rocznik od 2001 roku z inicjatywy prof. Bogusława Nowowiejskiego, który jest jego redaktorem naczelnym. Pismo jest forum publikacji językoznawców z Uniwersytetu w Białymstoku, grona złożonego z kilkudziesięciu osób. W piśmie występują względnie stałe działy takie, jak: *Studia i rozprawy*, *Recenzje i omówienia* oraz pojemny dział – *Varia*. Numer 5. z 2005 roku zawiera zawartość numerów od 1. do 5., co jest ciekawym i praktycznym novum redakcyjnym. Pismo nazywane w skrócie BAJ-em jest już znane dobrze w całej Polsce, ukazuje się bowiem raczej regularnie od ośmiu lat i zdążyło wyrobić sobie duże uznanie u specjalistów.
- **Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna. Językoznawstwo** – to nieregularnie wychodzące czasopismo językoznawców rzeszowskich, redagowane przez kolegium pod kierunkiem prof. Kazimierza Ożoga. Pierwszy numer pisma ujrzał światło dzienne w roku 2003. W swej strukturze posiada dział prezentujący artykuły i rozprawy językoznawców w języku polskim, także w rosyjskim, niemieckim, angielskim.
- **Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Filologia Polska. Językoznawstwo** to „nieregularnik” funkcjonujący na rynku wydawniczym od niedawna: zeszyt 5. ukazał się w 2004 roku. Redaktorem naczelnym pisma jest od początku prof. Maria Lesz-Duk. Pismo jest kontynuacją *Prac Naukowych Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Filologia Polska. Językoznawstwo*. Nazwa i formuła pisma przeszła metamorfozę razem z osiągnięciem przez uczelnię w Częstochowie statusu akademii.
- Innego typu metamorfozę przeżyło pismo środowiskowe językoznawców szczecińskich, mianowicie metamorfozę od serii do rocznika. Seria bowiem tu wydawana, niezmiennie pod redakcją prof. Mirosławy Białoskórskiej, nosiła nazwę: *Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*, by ewoluować do nazwy czasopisma: **Studia Językoznawcze. Synchroniczne i Diachroniczne Aspekty Badań Polszczyzny**, ukazującego się od roku 2002, z takimi działami, jak: *Artykuły*, *Recenzje*. Łamy pisma są szeroko otwarte dla językoznawców z innych niż szczecińskie środowisk, ze szczególnym jednak uwzględnieniem badaczy z Uniwersytetu Szczecińskiego.
- **Prace Językoznawcze** jako wydawnictwo ciągle (rocznik) jest dorobkiem językoznawców z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jego pierwszy numer sięga roku 1999, a dalsze numery powtarzają jego działy, do których należą: *Artykuły*, *Recenzje*, *Omówienia*, *Sprawozdania*. Redaktorem naczelnym jest prof. Jerzy Duma, który w „Słowie wstępnym” do 1. numeru przypomina, że „Prace Językoznawcze” kontynuują wcześniejszy periodyk tego środowiska: „Rocznik Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie”.
- **Zielonogórskie Seminaria Polonistyczne** ukazują się jako rocznik od 2001 roku z inicjatywy prof. Stanisława Borawskiego i prof. Jerzego Brzezińskiego, występujących w roli redaktorów naczelnych. Jest to tandem o wyrazistych za-

interesowaniach językoznawczych, m.in. historycznojęzykoznawczych, przesądających o profilu pisma.

Jak więc widać, gros nowych czasopism językoznawczych powstało w kręgu uczelni wyższych o statusie uniwersyteckim lub akademickim i jest forum prezentacji badań naukowych tych środowisk. Do listy tego typu pism dołączam jeszcze następne, mianowicie:

- **Studia Filologiczne Akademii Świętokrzyskiej**, kontynuujące dawniejsze „Kieleckie Studia Filologiczne”. Czasopismo publikowano od początku lat 90. XX w., niektóre z tomów mają charakter językoznawczy. Pismo jest raczej nieregularne, redagowane przez kolegium pod kierunkiem prof. Jana Paclawskiego.
- W Poznaniu zaś wychodzi od roku 2006 jako „nieregularnik” pismo o wiele mówiącym tytule: **Język, Komunikacja, Informacja = Language, Communication, Information**, czyli dwujęzyczne pismo, poruszające problemy mieszczące się w nowym i modnym nurcie komunikatywizmu. Zespołem redakcyjnym pisma kieruje prof. Piotr Nowak.
- Jeszcze bardziej wyspecjalizowanym pismem, mieszczącym się w ramach jednej subdyscypliny językoznawczej, jest pismo **Tekst i Dyskurs. Text und Diskurs**, którego 1. numer ukazał się w 2008 roku z inicjatywy Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. W roli redaktorów naczelnych występuje dwoje językoznawców – germanistów: Waldemar Czachur i Kinga Zielińska, a w składzie Kolegium Redakcyjnego znajdujemy tekstologów z wielu środowisk uniwersyteckich, polskich i niemieckich. Należą tu m.in. profesorowie: Anna Duszak, Maria Wojtak, Bożena Witosz, z niemieckich zaś: Gerd Antos (Halle), Wolfgang Heinemann (Lipsk), Ing H. Wernke (Göttingen). Pierwszy numer otwiera rozmowa Waldemara Czachura z Teresą Dobrzyńską, współtwórczynią polskiej tekstologii lingwistycznej, na temat „Teorii tekstu w Polsce”. Dalej idą dwa działy: *Rozprawy i artykuły* oraz *Recenzje*. Jak czytamy w przedmowie do pisma, będzie ono miało wersję elektroniczną pod adresem: www.tekstdyskurs.pl, a za cel stawia sobie: prezentację innowacyjnych metodycznie i metodologicznie propozycji analizy tekstu i dyskursu, sprawozdania z badań naukowych o charakterze tekstologicznym oraz recenzowanie najnowszych prac z tego zakresu. Godzi się podkreślić, że jest to pierwsze czasopismo polskie o charakterze tekstologicznym, w którym polska tekstologia konfrontowana jest z zagraniczną, szczególnie niemiecką.

Na koniec uwaga *pro domo sua*: my jako siedleccy językoznawcy dołączamy do listy polskich czasopism naukowych rocznik o nazwie „Conversatoria Linguistica”, mający na celu prezentację dorobku naszego środowiska. Mamy wszakże nadzieję, że do grona autorów dołączą nasi goście, czyli językoznawcy polscy i zagraniczni. Serdecznie zapraszamy do współpracy.

**

5. Rozwój polskiego czasopiśmiennictwa naukowego – jego analizy jakościowe i ilościowe – stanowi cząstkowy przedmiot zainteresowania piśmiennictwa fachowego. Żadne z dostępnych opracowań nie zawiera pełnych danych omawiających tendencje rozwojowe w ostatnich kilku dekadach. Przeobrażenia jakościowe i ilościowe na rynku czasopiśmienniczym w grupie nauk humanistycznych, a w szczególności językoznawstwa, zaowocowały wzrostem liczby tytułów – dotychczasowe badania prowadzone w latach 2000-2005 wskazują na to, że tytuły z zakresu językoznawstwa stanowią 3,98% udziału w całości publikowanych czasopism naukowych. Tak wąski zakres czasowy nie pozwala jednak ocenić jednoznacznie wielorakich przemian, jakie nastąpiły w ciągu kilku ostatnich dekad. Co najmniej 8-15% wydawnictw na świecie nie trafia do bibliografii narodowych w ramach egzemplarzy obowiązkowych, co może w pewnym stopniu przesłaniać zakres przeobrażeń. (Korczyńska-Derkacz 2008: 77). Cząstkowe dane (z roku 1995) mówią, iż pośród polskich instytucji angażujących się w promowanie nowych periodyków o charakterze językoznawczym znacząco wzrosła liczba szkół wyższych państwowych i nowo powstałych szkół wyższych niepublicznych, na kolejnych miejscach plasują się instytuty naukowe, towarzystwa naukowe i wreszcie minimalny wkład w działalność czasopiśmiennictwa naukowego mają biblioteki, muzea i archiwa (Korczyńska-Derkacz 2008: 89).

6. Oto kilka czasopism koncentrujących się na zagadnieniach językoznawczych, polonistycznych i kulturoznawczych. Wśród nich są wymienione periodyki publikujące (a zarazem promujące) studenckie prace naukowe. Dzięki takim wydawnictwom studenci i doktoranci (również nauczyciele szkolni i metodycy) mogą zaprezentować swoje dokonania naukowe. Umożliwia to, dotychczas trudny w innych czasopiśmiech, „debiut naukowy”.

- **Kwartalnik Polonistyczny. Konteksty Kulturowe [nr 1-4]** – Od 2008 roku ukazuje się czasopismo wydawane przez Instytut Filologii Polskiej, Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach¹ przy współpracy z Instytutem Sztuk Pięknych oraz Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Kielcach. Treściwa nota redakcyjna podkreśla, iż celem i szeroko pojmowanym zamysłem kolegium redakcyjnego „Kwartalnika Polonistycznego...” jest publikowanie badań nauczycieli akademickich oraz szkolnych. Koncepcja periodyku wpisuje się we współczesny dyskurs odnoszący się do przyszłości reformującej się polonistyki. „Przebudowa” polonistyki ma stanowić odbicie współczesnych tendencji do interdyscyplinarności oraz integracji z wieloma dziedzinami humanistycznymi.

Sieć istniejących „od zawsze” wzajemnych zależności w obecnym rozszerzonym polu badawczym polonistyki sprzyja integracji literaturoznawstwa, językoznawstwa, dydaktyki oraz kulturoznawstwa. Twórcy czasopisma stają

¹ Numer 1. „Kwartalnika Polonistycznego...” ukazał się sygnowany jeszcze przez Akademię Świętokrzyską im. Jana Kochanowskiego w Kielcach (następnie przez Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Kochanowskiego). W skład Kolegium Redakcyjnego wchodzi: Alicja Krawczyk (redaktor naczelny), Alina Biała (zastępca redaktora naczelnego), Joanna Senderska (sekretarz redakcji), Krystyna Staszewska, Janusz Detka, Piotr Rosiński, Roman Starz (redaktorzy działów).

przed ambitnym zamiarem pokazania konieczności i celowości współpracy polonistyki akademickiej i szkolnej.

Publikacje zaprezentowane dotychczas w „Kwartalniku Polonistycznym...” to przekrojowo omówione współczesne zagadnienia badawcze tych czterech filarów polonistycznego gmachu. Kwintesencję koncepcji tego czasopisma stanowi stwierdzenie Małgorzaty Czerwińskiej – *Nasz stary filologiczny gmach polonistyki zrobił się już za ciasny i nie zaspokaja wielu pilnych potrzeb.*² Publikowane w numerze 1. prace cechuje szerokie spektrum badawcze, nadając im zamierzony eklektyczny charakter. Wytyczona struktura działów (*Konteksty literatury i języka, W przestrzeni kultury, W kręgu dydaktyki, Notatnik recenzenta*) kontynuowana w kolejnych numerach w pełni uzasadnia zamierzenia twórców czasopisma i pozwala na uporządkowanie dyskusji badawczej w określonych sekcjach, nie niwecząc jednak jej interdyscyplinarności i walorów integracyjnych. Następne numery to już na ogół pomysłowo zredagowane monografie.

Numer 2. poświęcony został Stanisławowi Wyspiańskiemu. Trafnym wprowadzeniem do dyskusji jest nota redakcyjna Grażyny Legutko „*Jeszcze was nieraz wprowadzę w te progi – wieki żyć będę.*” *Wyspiański – artysta wszechstronny*. Monograficzny charakter tego numeru nie wyklucza jednak wielotematyczności – i tak w dziale *Konteksty literatury i języka* zarejestrować można prace dotyczące zmian znaczeniowych leksemów (Joanna Senderska – *Czy dobrze być oportunistą? O zmianie znaczenia niektórych wyrazów*), zagadnień poprawnościowych w obrębie fleksji (Aneta Barbara Iwan – *Błędy fleksyjne w wypowiedziach obcokrajowców [na przykładzie rzeczowników]*).

Numer 3. adresowany jest w głównej mierze do polonistów szkolnych – dotyczy np. roli i metody przekładu intersemiotycznego w edukacji polonistycznej (Agata Kucharska-Babula – *Intersemiotyczność i semiotyka – czyli teoretyczne uzasadnienie integracji sztuk na lekcjach języka polskiego*), specyfiki słuchowiska radiowego (Marta Bolińska – *Urok radiowego słuchowiska*), zagadnień dotyczących odmiany, pisowni oraz wymowy nazwisk obcych (Joanna Senderska – *Odmiana, pisownia i wymowa nazwisk obcych*), tworzeniu sytuacji komunikacyjnych służących wzbudzeniu refleksji językowej u uczniów dyslektycznych (Ewa Boksa – *Rozwijanie kompetencji komunikacyjnej uczniów dyslektycznych*).

Numer 4. to nawrót do zainicjowanej wcześniej formy monografii – tym razem poświęconej biografii i twórczości Zbigniewa Herberta. Zarówno w tym, jak i poprzednich numerach konsekwentnie zachowana jest struktura działów tematycznych.

W wydanych do tej pory numerach „Kwartalnika...”, poza sprawnością redakcyjną, zwraca uwagę pomysłowość i staranność edytorska.

W zapowiedziach kolejnych numerów tego czasopisma wymieniana jest następująca tematyka: język współczesnych Polaków, kultura i tradycja różnych regio-

² Słowa przytoczone w nocie redakcyjnej nr 1. „Kwartalnika Polonistycznego” za *Słowem wstępnym*, [w:] *Polonistyka w przebudowie* (red. M. Czerwińska, S. Gajda, K. Kłosiński, A. Legażyńska, A. Z. Makowiecki, R. Nycz, T. 1, Kraków 2005, s. XVII).

nów Polski, miasto w literaturze i sztuce, dwór w tradycji i kulturze, feminizm i współczesna literatura kobiet (<http://www.ujk.kielce.pl>).

- **Prace Naukowe Studentów WSHE w Łodzi [Z. 1 (2001) – Z. 4 (2004)]** – W zainicjowanej w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi serii wydawniczej prezentowane są rozprawy naukowe przygotowywane w toku prac licencjackich, mogące stanowić cenne źródło dla wielu badaczy. To także przekrojowa próba ukazania dociekań naukowych studentów filologii polskiej. Dotychczas wydane tomy poświęcono m.in. zagadnieniom współczesnej literatury, zjawisk kulturowych i społecznych, krytyki literackiej (**Zeszyt 1. – Literaturoznawstwo**), socjolingwistyki, komunikacji, analizy pragmatycznej tekstów dawnych i współczesnych, opisowi funkcjonowania kategorii tekstowości, strategiom konwersacyjnym, nowym formom komunikacji (**Z. 2. – Językoznawstwo**), mediom i działalności prasy lokalnej, analizie słownictwa specjalistycznego w relacjach sportowych z wyścigów samochodowych (**Z. 3. – Dziennikarstwo i komunikacja społeczna**).

W zeszycie **Językoznawstwo (Prace Naukowe Studentów WSHE)** warto zwrócić uwagę np. na artykuły: Justyny Makowskiej – *Rozmowy „ceprów” z góralami – strategie konwersacyjne*, Magdaleny Otto – *Gwara rzeszowskiej wsi w opowiadaniach mojej babci*, Anny Bryszewskiej – *Pieśni ludowe i przyspiewki na góralskim weselu*, Katarzyny Malinowskiej, Justyny Sworniońskiej – *Aleksego Awdiejewa wprowadzenie do frazematyki w gramatyce komunikacyjnej*, Joanny Baran – *Semantyka związków frazeologicznych zawierających nazwę żywiołu: woda*, Pauliny Perki – *Wykładniki perswazji w prasowej reklamie PZU*, Moniki Pazik – *Co Twój telefon mówi o Tobie?*, Tomasza Oszczędy – *Broń ofensywna i jej średniowieczne nazwy w „Pamiętnikach Janczara Polaka”*.

Zestawione w zeszycie językoznawczym prace naukowe opierają się na współczesnym lub historycznym materiale językowym; oryginalność i rozległe zainteresowania młodych badaczy to niewątpliwe cechy wyróżniające ten tom. Jego wysoki poziom wynika zapewne z faktu, iż artykuły powstały na podstawie prac licencjackich z roku 2002, wyróżnionych przez rektorską komisję konkursową. Poszczególne zeszyty koncentrują się wokół wybranej dziedziny, co jest zapewne dyktowane charakterem publikowanych prac.

Heterogeniczny i interdyscyplinarny charakter „Prac Naukowych Studentów WSHE w Łodzi” to wyraz wielopłaszczyznowych badań współczesnej polonistyki, w której poszukiwaniom odpowiedzi na zagadnienia *sensu stricto* językoznawcze towarzyszą refleksje poświęcone kontekstom kulturowym i społecznym obecnym również we współczesnych badaniach literaturoznawczych.

- **Językoznawstwo. Współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze, nr 1 (1)/2007** – Seria wydawnicza inicjowana przez Katedrę Komunikacji Językowej WSHE w Łodzi przewidziana została jako rocznik (ukazał się, jak dotąd, numer za rok 2007).

Zespół redakcyjny (prof. dr hab. Marian Kucala, dr hab. prof. WSHE Anna Krupska-Perek, mgr Justyna Makowska) zapowiada przygotowywanie pu-

blikacji tematycznych o charakterze interdyscyplinarnym przy współpracy psycholingwistów, socjolingwistów, filozofów języka.

Część publikacji w numerze 1. to artykuły absolwentów wypromowanych w WSHE, prace doktorantów (spowodowane to zostało reorganizacją planów wydawniczych oraz wycofaniem się z wydawania studenckich zeszytów naukowych), jak również rozprawy, których autorzy reprezentują takie ośrodki akademickie, jak: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Łódzki.³

Być może, wspomniane wyżej przyczyny natury reorganizacyjnej mogły mieć wpływ na strukturę czasopisma, która jest pozbawiona rozczłonkowania na poszczególne sekcje tematyczne, co nie niweczy możliwości pogrupowania publikowanych artykułów w numerze 1.

Pierwsza grupa to prace analityczne ukazujące środki stylistyczne i tekstowe w tekstach współczesnych i dawnych – m.in. prace: Justyny Lewandowskiej – *Kategorie percepcyjne w twórczości Joanny Ślósarskiej*; Anny Marii Mikołajczyk – *Topos anioła w poezji księdza Jana Twardowskiego. Realizacje językowo-tekstowe*, Zdzisławy Staszewskiej – *Językowe odbicie ludzkiego dążenia do doskonałości wyrażone w „Modlitwach” Wacława*.

Interesującą grupą są prace analizujące środki perswazji oraz manipulacji ukazane poprzez zademonstrowanie sytuacji komunikacyjnych związanych z komunikacją grupową i masową, wskazujących na konkretne zachowania językowe (prace: Tomasa Oszczydy – *Środki perswazji i argumentacji w „Rozmowach Polaka z Włochem” Łukasza Górnickiego*; Aleksandry Frączczak – *Rola gestu w komentowaniu wydarzeń społeczno-politycznych*; Joanny Recheińskiej – *Wiadomości TVP jako przejaw manipulacji w serwisie informacyjnym*).

Analizie zasobów leksykalnych, systemów językowych, będących elementem różnych relacji translacyjnych są poświęcone publikacje: Edyty Joanny Łukaszuk – *Pozorna synonimia leksemów w języku niemieckim*, Anny Kochman-Mikołajczyk – *Ewolucja wybranych nazw człowieka w języku polskim*.

Językoznawstwo. Współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze to z pewnością czasopismo, które otwiera nowe perspektywy możliwościom prezentacji wyników badań i rozszerzenia spektrum badawczego językoznawstwa.

- **Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis** – Wchodzące w skład powyższego wydawnictwa **Studia Linguistica** pod redakcją Leszka Bednarczuka, Macieja Mączyńskiego, Tadeusza Szymańskiego oraz „Studia Logopaedica” pod redakcją Tedozji Rittel i Jana Oźdzyńskiego to serie wydawnicze szeregujące zbiory rozpraw o ścisłej specjalizacji tematycznej.

Studia Linguistica koncentrują się na pracach prezentujących wyniki badań z zakresu językoznawstwa synchronicznego i diachronicznego, onomastyki itp. W **Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica**

³ Numer zawiera również prace będące pokłosiem promocji pierwszych magistrów w ramach studiów uzupełniających prowadzonych przez UMCS.

I odnajdujemy takie prace, jak np.: Krystyny Kowalik – *Polskie pluralia tantum w słowniku i gramatyce (próba charakterystyki fleksyjnej)*, Marty Karamańskiej – *Słownictwo polityczne lat 1926-1939; leksyka nazywająca warstwy i grupy społeczne*, Stanisława Koziary – *Frazeologizmy pochodzenia biblijnego z nazwami zwierząt w języku polskim*.

W **Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica II [1] (2002)**, dedykowanych Profesor Marii Zarebinie z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin, warto zwrócić uwagę na takie publikacje, jak: Elżbiety Laskowskiej – *Uczucia w języku*, Władysława Lubasia – *Szczególna rola nazw własnych w funkcji perswazyjnej*, Edwarda Klisiewicza – *Strukturalny typ nazwisk na -ski jako jeden ze stereotypów polskiego nazwiska*, Elżbiety Rudnickiej-Firy – *O pewnym typie motywacyjnym przezwisk antropomicznych we współczesnej polszczyźnie*, Edwarda Polańskiego – *Błędy językowe w formie fonicznej*.

Brak rozgraniczenia prezentowanych studiów na mniejsze panele tematyczne wskazuje na heterogeniczny charakter serii i interdyscyplinarność wydawnictwa.

Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis. Studia Logopaedica. [Vol.] 1 (2006) zawiera zbiór studiów zatytułowany **Konteksty pragmatyczne i kognitywne w dyskursie edukacyjnym** odnoszący się do wielogłosowych badań nad dyskursem edukacyjnym, sprawnościami językowymi, językowym obrazem świata dzieci i młodzieży, wartościowaniem i kontekstami kulturowymi rozpatrywanymi obrębie *lingwistyki pedagogicznej (edukacyjnej)*. Wspomniana seria wydawnicza to kontynuacja **Studiów Logopedycznych (t. 1-6, 1984-2002)**. W przeciwieństwie do „Linguistica”, wyraźnie rysuje się tu podział na sekcje tematyczne (*W kręgu lingwistyki edukacyjnej, Aspekty pragmatyczne dyskursu szkolnego, Metafora w dyskursie edukacyjnym, Aspekty pragmatyczne lingwistyki kulturowej i edukacyjnej, Pragmatyka dziennikarskich wypowiedzi w radiu i telewizji, Diagnozowanie zaburzeń mowy w dyskursie logopedycznym, Recenzje*). Wskazuje to na autonomiczność badawczą dyscyplin znajdujących się w kręgu zainteresowań szeroko pojmowanej logopedii, nie wykluczając jednak interdyscyplinarnego charakteru studiów.

„Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis Studia Linguistica” oraz „Annales Academiae Peadagogicae Cracoviensis Studia Logopaedica” w postaci zdigitalizowanej możemy odnaleźć w przestrzeni wirtualnej (m.in. na stronie www.ap.krakow.pl/dlibra/dlibra/)

Coraz częściej spotykane publikowanie zawartości czasopism w postaci elektronicznej w Sieci (należą do nich również niektóre z tutaj omówionych) stanowią nowy element komunikacji. Prezentacja w nowym medium prac naukowych (w tym językoznawczych) oraz ich dostępność powinny być realizowane z punktu widzenia potrzeb użytkownika, a nie tylko z perspektywy zysków wydawcy (Nohotko 2007: 15).

Precyzyjne określenie kierunku digitalizacji czasopiśmiennictwa naukowego jest trudne, lecz z pewnością można mówić o dużym prawdopodobieństwie integracji form publikacji. Widoczna jest tendencja do zacierania się różnicy pomiędzy odmiennymi rodzajami publikacji w Sieci. Stopień transformacji czasopiśmiennictwa nauko-

wego, a szczególnie periodyków o charakterze językoznawczym, wobec dynamicznych zmian w zakresie publikowania elektronicznego może doprowadzić do powstania nowych form publikacji (Nohotko 2007: 159).

LITERATURA:

- Handke Kwiryna, Rzetelska-Feleszko Ewa (1977), *Przewodnik po językoznawstwie polskim*, Ossolineum, Warszawa, s. 247-254;
- Informator Domu Handlowego Nauki. Wydawnictwa Krajowe i Zagraniczne* (2007), Numer specjalny, nr 8, Warszawa;
- Korczyńska-Derkacz Małgorzata (2008), *Tendencje rozwojowe polskiego czasopiśmiennictwa naukowego*, [w:] *Zagadnienia Informatyki Naukowej UW*, Instytut Informatyki Naukowej i Studiów Bibliograficznych UW Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, nr 1 (870 [2008], Warszawa, s. 75-91;
- Nohotko Marek (2007), *Naukowe czasopisma elektroniczne*, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, *Nauka – dydaktyka – praktyka*;
- Urbańczyk Stanisław (1993), *Dwieście lat polskiego językoznawstwa (1751-1950)*, PAU, Kraków.

SUMMARY

The newest linguistic periodicals of 2000-2009. Condition and growing tendencies

The new linguistic periodicals of the first decade of XXI century are usually year/half-year issues representing the output of linguists gathered around the societies of Polish colleges and universities.

Part of the periodicals is intended for publishing students' thesis from master's or doctoral seminars. All of them are either of a wide multidisciplinary profile or are only limited to one discipline, for example linguistic textology, ethnolinguistics, etc.

The review of the newest periodicals (sometimes very difficult to obtain) allows realising which direction contemporary linguistics aims at.

III

KRONIKA

